

ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อรักษาคุณภาพอิทธิพลทางทะเล ของประเทศไทยอำนาจและประชาคมอาเซียน เพื่อการคุ้มครองผลประโยชน์ของชาติทางทะเลของไทย ในศตวรรษที่ ๒๑

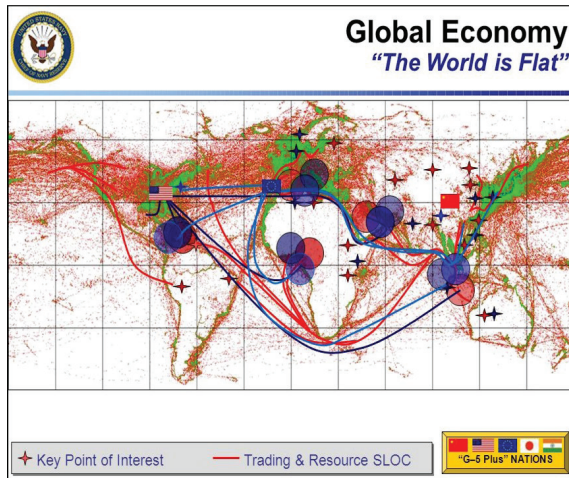
**ความสำคัญของทะเลกับความมั่นคงของโลก และ
ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้**

ความสำคัญของทะเลกับความมั่นคงของโลก และภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในศตวรรษที่ ๒๑ การใช้ประโยชน์จากทะเลจะมีความสำคัญมากยิ่งขึ้น ต่อความมั่นคง และความมั่งคั่งของทุกประเทศ เนื่องจาก ประชากรของโลกที่มีเพิ่มขึ้นได้ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติ ทางบกขาดแคลน ขณะที่แหล่งอุตสาหกรรมใหญ่ ๆ หรือเขตพัฒนาเศรษฐกิจของทุกประเทศจะมีที่ตั้งที่ ติดกับทะเล เพื่อการใช้ประโยชน์ในระบบขนส่งทางทะเล และการใช้ทรัพยากรทางทะเล โดยเฉพาะน้ำมันและ ก๊าซธรรมชาติในทะเล ซึ่งส่งผลกระทบต่อทำให้มีการ เคลื่อนย้ายของประชากรโลกจากในเขตกลางทวีปสู่เขต ชายฝั่งทะเล ซึ่งแสดงได้จากการเติบโตของเมืองท่าสำคัญ ของโลก และความหนาแน่นของเรือสินค้า เรือน้ำมัน ใน เส้นทางขนส่งทางทะเลหลักของโลก เช่น ช่องแคบ มะละกาและในทะเลจีนใต้ สำหรับในภูมิภาคเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้นั้น ประชากรอาเซียนกว่า ๕๗๐ ล้านคน มากกว่าครึ่งหนึ่งอาศัยอยู่ในบริเวณชายฝั่งทะเล เมืองหลวงของเกือบทุกประเทศ เช่น บันดาร์เสรีเบกาวัน (บรูไน) สิงคโปร์ จาการ์ตา มะนิลา กัวลาลัมเปอร์ และ กรุงเทพมหานคร ล้วนอยู่ติดหรือใกล้ทะเล สำหรับประเทศ ที่เมืองหลวงไม่ติดทะเล จะมีเมืองท่าขนาดใหญ่อยู่ใน บริเวณชายฝั่ง เช่น โฮจิมินห์ (เวียดนาม) กล่าวได้ว่า ๗ เมืองที่มีประชากรสูงสุดของอาเซียน ทุกเมืองล้วนอยู่

ใกล้ทะเล ข้อมูลนี้ชี้ชัดถึงการใช้ประโยชน์จากชายฝั่งและ ท้องทะเลในด้านเศรษฐกิจ และการพัฒนาชุมชนเมือง เมื่อพิจารณาในด้านอุตสาหกรรม นิคมอุตสาหกรรม เกือบทั้งหมดของภูมิภาคอยู่ติดชายฝั่ง อีกทั้ง ในทะเลมี ก๊าซธรรมชาติและน้ำมัน เช่น แหล่งก๊าซธรรมชาติใน อ่าวไทย เมียนมา มาเลเซีย เวียดนาม หรือแหล่ง น้ำมันดิบในบรูไนและอินโดนีเซีย ทั้งนี้การเติบโตของ เศรษฐกิจประชาคมอาเซียนที่มุ่งเน้นการส่งออกสินค้าเพื่อ นำรายได้เข้าประเทศนั้น การส่งออกเกือบทั้งหมดเป็นการ ขนส่งทางทะเล เส้นทางขนส่งทางทะเลในภูมิภาค เอเชียจึงมีความสำคัญ โดยเฉพาะช่องแคบมะละกาเป็น บริเวณที่มีการเดินเรือสินค้าหนาแน่นที่สุดในโลก อีกทั้ง ในภูมิภาคนี้ยังมีเมืองท่าที่สำคัญได้แก่ ท่าเรือแหลมฉบัง ของไทย และท่าเรือไฮฟองของเวียดนาม เป็นต้น

ความสำคัญของทะเลกับประเทศไทย ประเทศไทย มีอาณาเขตทางทะเล (Maritime Zone) ตามอนุสัญญา สหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ.๑๙๘๒ เท่ากับ ๓๒๓,๔๘๘.๓๒ ตารางกิโลเมตร ซึ่งคิดเป็นประมาณ ร้อยละ ๖๐ ของอาณาเขตทางบกที่มีเนื้อที่อยู่ประมาณ ๕๑๓,๑๑๕ ตารางกิโลเมตร โดยมีความยาวชายฝั่งทะเล ทั้งฝั่งอ่าวไทยและฝั่งอันดามัน รวมถึงช่องแคบมะละกา ตอนเหนือ รวมความยาวชายฝั่งทะเลในประเทศไทย ทั้งสิ้น ๓,๑๔๘.๒๓ กิโลเมตร ครอบคลุม ๒๓ จังหวัด ลักษณะของประเทศไทยมีแผ่นดินติดกับทะเล ๒ ด้าน คือ ด้านตะวันตกเป็นทะเลอันดามันและช่องแคบ

ภาพที่ ๑ ความสำคัญของเส้นทางขนส่งทางทะเลกับระบบเศรษฐกิจโลก
ที่มา บทบรรยายของ พล.ร.ท. Bob Clark, USN Director, Maritime Partnership Programs US Naval Forces
Europe and Africa ณ US Sixth Fleet Command เมื่อ ๑๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๕๑

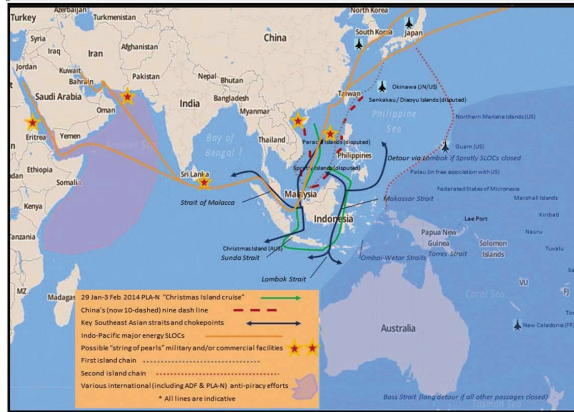
มะละกา ด้านตะวันออกเป็นอ่าวไทย ทั้งนี้ตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ.๑๙๘๒ กำหนดว่าทุกประเทศยังสามารถใช้ประโยชน์จากทะเลหลวง (High Seas) ได้อีกด้วย ทะเลไทยเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของคนไทย ยังมีทรัพยากรทั้งน้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ แร่ธาตุ และใช้เป็นเส้นทางหลักในการลำเลียงขนส่งสินค้าประมาณร้อยละ ๙๐ ของการค้าระหว่างประเทศของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าพลังงานอันได้แก่ น้ำมัน และก๊าซธรรมชาติ ที่จะต้องนำเข้าจากต่างประเทศเป็นหลัก จากยุทธศาสตร์กองทัพเรือ ๒๐ ปีมีการประเมินว่าผลประโยชน์ทางทะเลของประเทศไทยมีประมาณ ๒๔ ล้านล้านบาทในปี พ.ศ.๒๕๕๕ และมีแนวโน้มมูลค่าที่เพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้รัฐบาลได้ให้ความสำคัญในการใช้ประโยชน์จากทะเล ซึ่งหมายถึงการรักษาและปกป้องผลประโยชน์ของชาติทางทะเล โดยเครื่องมือ

ของรัฐที่สำคัญคือ “สมุทธานุภาพ (Sea Power)” ซึ่งเป็นกำลังอำนาจแห่งชาติอันหนึ่ง โดยเฉพาะองค์ประกอบของสมุทธานุภาพที่สำคัญคือ กำลังทางเรือของกองทัพเรือ ในการคุ้มครองและปกป้องผลประโยชน์ของชาติทางทะเล เพื่อความกินดีอยู่ดีของประชาชน การพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศ ไปจนถึงเกียรติและศักดิ์ศรีในกิจกรรมทางทะเลซึ่งสนับสนุนบทบาททางการเมืองระหว่างประเทศ โดยเฉพาะที่ตั้งประเทศไทยเป็นศูนย์กลางของอาเซียน ซึ่งเป็นพื้นที่ผลประโยชน์ของชาติมหาอำนาจโลก และระดับภูมิภาค ได้แก่ สหรัฐอเมริกา จีน อินเดีย และญี่ปุ่น

การวิเคราะห์ภูมิรัฐศาสตร์ประเทศไทย

ภูมิรัฐศาสตร์ (Geopolitics) คือ การศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบทางภูมิศาสตร์ ที่มีต่อพฤติกรรมการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ภูมิยุทธศาสตร์

ภาพที่ ๒ ยุทธศาสตร์ String of pearls ของจีนที่ให้ความสำคัญกับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
ที่มา <http://hammamabdurrahman.blogspot.com>

(Geostrategic) คือ สายาย่อยภูมิรัฐศาสตร์ เป็นประเภทของนโยบายต่างประเทศที่นำโดยปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่ส่งผลต่อการวางแผนทางการเมืองและการทหาร ซึ่งเราจะนำแนวคิดทั้งสองนี้มาใช้ในการวิเคราะห์สถานะแวดล้อมความมั่นคงทางทะเล ผลกระทบต่อประเทศไทยสรุปได้ดังนี้

๑. “ผลกระทบจากชาติในภูมิภาคอาเซียน”

เมื่อพิจารณาที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทยจะเห็นได้ว่าน่านน้ำอ่าวไทยมีลักษณะเป็นกึ่งปิด (Semi Enclosed Sea) ที่ล้อมล้อมด้วยน่านน้ำที่เป็นเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศต่าง ๆ ถึง ๒ ชั้น ด้านอ่าวไทยชั้นใน คือ กัมพูชา เวียดนาม และมาเลเซีย และชั้นนอก คือ จีน อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ ด้านตะวันตก พื้นที่ตอนเหนือของช่องแคบมะละกาถูกล้อมด้วยน่านน้ำของมาเลเซียและอินโดนีเซีย พื้นที่ตอนบนในส่วนของทะเลอันดามันถูกล้อมด้วยน่านน้ำของอินเดียและเมียนมา **ข้อได้เปรียบ** คือประเทศไทยสามารถมีศักยภาพในการเป็นจุดศูนย์กลางในการเดินเรือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ หากมีการพัฒนาสมุทราณภาพอย่างจริงจังทั้งฝั่งอันดามันและอ่าวไทย ได้แก่ เขตพัฒนาเศรษฐกิจอุตสาหกรรมชายฝั่งที่มีระบบเชื่อมต่อบริเวณคมนาคมทางทะเลกับทางบก หรือทางอากาศ เช่น โครงการ “ระเบียงเขตเศรษฐกิจภาคตะวันออก” หรือ Eastern Economic Corridor อันจะเป็นโครงการที่มีความสำคัญยิ่งกับ

อนาคตของประเทศไทยและอาเซียน **ข้อเสียเปรียบ** คือ ข้อจำกัดในการเคลื่อนกำลังทางเรือจากอ่าวไทยไปทะเลอันดามัน และการที่อ่าวจะถูกปิดอ่าวไทยได้ง่ายทำให้เรือสินค้า และเรือน้ำมันที่นำเข้า - ส่งออกประเทศไม่สามารถใช้เส้นทางนี้ได้ ทำให้ประเทศขาดแคลนพลังงานซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคง และระบบเศรษฐกิจของประเทศ อีกทั้งการที่มีอาณาเขตทางทะเลที่ถูกล้อมล้อมด้วยน่านน้ำที่เป็นเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้ความขัดแย้งระหว่างประเทศไทยกับประเทศที่มีอาณาเขตทางทะเลติดกับไทยหรือมีพื้นที่ทับซ้อนทางทะเล มีโอกาสในการปะทะกันด้วยการใช้กำลังทางทหารได้ง่าย

๒. “ผลกระทบจากชาติมหาอำนาจ” ประเทศไทย

ตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก ติดมหาสมุทรแปซิฟิกและมหาสมุทรอินเดีย โดยทะเลเป็นแหล่งของทรัพยากรทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต โดยเฉพาะที่สำคัญคือ มีก๊าซธรรมชาติและน้ำมันในทะเล อีกทั้งเป็นเส้นทางเดินเรือที่สำคัญของโลก โดยเฉพาะเส้นทางที่ผ่านช่องแคบมะละกาและทะเลจีนใต้ ดังนั้น มหาอำนาจทั้งระดับโลกและระดับภูมิภาคจึงมุ่งที่จะรักษา และแผ่ขยายอิทธิพลของตนเองต่อประเทศไทย ดุลยภาพและพลวัตด้านความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก จึงขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในภูมิภาคกับประเทศมหาอำนาจ สรุปได้ดังนี้

๒.๑ สหรัฐอเมริกา มีนโยบายและยุทธศาสตร์ “Rebalancing” ในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก ขยายความร่วมมือในรูปแบบ “Soft and Hard Power” เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของสหรัฐอเมริกา กลุ่มพันธมิตร และเพื่อการถ่วงดุลอำนาจกับจีนและรัสเซีย โดยสหรัฐอเมริกามีการปรับกำลังทางทหาร และแสวงหาพันธมิตรในการคงพื้นที่ทางยุทธศาสตร์ และพัฒนาความร่วมมือกับนานาประเทศในการทำสงครามต่อต้านการก่อการร้าย โดยสหรัฐอเมริกาให้ความสำคัญต่อประเทศไทยในฐานะพันธมิตรนอกนาโต้ (Non-NATO Allied) ที่เป็นประเทศที่จะมีผลกระทบต่อผลประโยชน์ของสหรัฐอเมริกา ทั้งในแง่มิติความมั่นคงและมิติเศรษฐกิจ

๒.๒ จีน มีการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพ และพัฒนายุทธศาสตร์ที่มีเทคโนโลยีระดับสูงรองรับสงครามยุคใหม่ ตามเป้าหมายยุทธศาสตร์ China Dream เพื่อก้าวขึ้นสู่ประเทศมหาอำนาจหนึ่งของโลก โดยขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ Belt and Road Initiative (BRI) ด้วยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมกับชาติในเอเชียกลาง เอเชียใต้ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตะวันออกกลาง และชาติในแอฟริกา โดยมีธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย (Asian Infrastructure Investment Bank : AIIB) สนับสนุนเรื่องการลงทุนสร้างระบบขนส่งทั้งทางบกและทางทะเลที่จะเชื่อมโลกกับประเทศจีน ซึ่งจะช่วยให้จีนคุมระบบเศรษฐกิจโลกได้ ทั้งนี้จีนพยายามมุ่งสร้างศักยภาพด้านกองทัพเรือเพื่อรักษาผลประโยชน์ของชาติจีนในเรื่องทะเลจีนใต้ โดยจีนได้สร้างเกาะเทียมและพัฒนา ระบบป้องกันภัยทางอากาศในพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนทางทะเลในทะเลจีนใต้ที่จีนมีข้อพิพาทกับประเทศในอาเซียนและสหรัฐอเมริกา ส่งผลให้สถานการณ์ทะเลจีนใต้มีความตึงเครียด สำหรับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จีนได้ให้ความสำคัญโดยพัฒนาเครือข่ายถนนทางบกในเขตพัฒนาเศรษฐกิจจีนทางใต้ และตะวันตกให้เชื่อมต่อกับระบบขนส่งทางบกของอาเซียนเพื่อให้สามารถออกสู่ทะเลได้ โดยเรือน้ำมัน

ของจีนกว่าร้อยละ ๘๐ จะใช้เส้นทางผ่านมหาสมุทรอินเดีย ช่องแคบมะละกา และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

๒.๓ รัสเซีย มีนโยบายต่อต้านนโยบายสหรัฐอเมริกา และพันธมิตรที่มุ่งปิดล้อมเพื่อลดบทบาทรัสเซีย และนโยบายในการเป็นชาติมหาอำนาจโดยสร้างฐานระบบเศรษฐกิจภายในประเทศ และเพิ่มศักยภาพการเป็นผู้ผลิตน้ำมันและก๊าซธรรมชาติรายสำคัญของโลก ทั้งยังมีอาวุธนิวเคลียร์และอาวุธที่ทันสมัย ปัจจุบันรัสเซียได้มีนโยบายเสริมสร้างความร่วมมือกับชาติในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากขึ้น

๒.๔ อินเดีย เปลี่ยนนโยบาย “มองตะวันออก” (Look East) สู่ “ปฏิบัติตะวันออก” (Act East) เพื่อแสวงหาความร่วมมือทางการค้า ความร่วมมือทางทะเล ความร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้ายกับประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียกลาง ซึ่งสหรัฐอเมริกาสนับสนุนอินเดียในการลดอิทธิพลของจีนด้วย ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อไทยในเรื่องความมั่นคงด้านฝั่งทะเลอันดามัน

๒.๕ ญี่ปุ่น ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความสำคัญด้านเศรษฐกิจและการเมือง โดยเป็นแหล่งทรัพยากร แหล่งลงทุน ฐานการผลิต และตลาดที่สำคัญ จึงทำให้ญี่ปุ่นต้องพยายามแข่งขันกับจีนในการรักษาอิทธิพลทางเศรษฐกิจ และความมั่นคงในภูมิภาคนี้มากขึ้น

การแบ่งพื้นที่ผลประโยชน์ของชาติทางทะเล และจุดศูนย์กลางของประเทศทางทะเล

๑. ผลประโยชน์ของชาติทางทะเล มีความหมายดังนี้

๑.๑ ผลประโยชน์ของชาติทางทะเลที่วัดเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจได้ ซึ่งมีผลต่อความมั่นคงทางระบบเศรษฐกิจของประเทศ ได้แก่ การประมง การเดินเรือท่าเรือพาณิชย์ การท่องเที่ยว อุตสาหกรรมกลั่นน้ำมันและปิโตรเคมี อุตสาหกรรมการขุดเจาะน้ำมันและก๊าซธรรมชาติในทะเล ตลอดจนระบบขนส่งสินค้าและน้ำมันทางทะเลที่เป็นวัตถุดิบและการนำเข้า - ส่งออกสินค้า เพื่อการสร้างรายได้เข้าประเทศอีกด้วย

๑.๒ ผลประโยชน์ของชาติทางทะเลที่ไม่สามารถวัดเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจ แต่มีความสำคัญต่อความอยู่รอดของประเทศชาติ คือ อำนาจอธิปไตย บูรณภาพแห่งดินแดน สิทธิอธิปไตย เขตอำนาจของชาติทางทะเล ความมั่นคง ความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัย มีสถานะแวดล้อมที่เอื้อการใช้ประโยชน์ทะเล การมีเกียรติและศักดิ์ศรีเป็นที่ยอมรับในประชาคมระหว่างประเทศด้านกิจการทางทะเล

๒. การกำหนดจุดศูนย์กลางของประเทศทางทะเลในแผนป้องกันประเทศ

๒.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐ หน้าที่รัฐ คือ รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขต และเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐ และความสงบเรียบร้อยของประชาชน

๒.๒ จุดศูนย์กลาง (Center of Gravity : COG) หมายถึง ศูนย์รวมของพลังงานและความเคลื่อนไหวทั้งหมดซึ่งทุกสิ่งทุกอย่างต้องพึ่งพามักเป็นที่ที่มีมวลของกำลังอยู่มากที่สุด เป็นได้ทั้งรูปธรรมและนามธรรม โดยที่จะต้องมีการปัจจัยวิกฤติ (Critical Factors) เพื่อให้จุดศูนย์กลางดำรงสภาพอยู่ได้ ในกระบวนการวางแผนทางทหาร และการอำนวยความสะดวกในการป้องกันประเทศทางทะเล การวิเคราะห์ยุทธศาสตร์ในเรื่องจุดศูนย์กลางจะมีความสำคัญมากในเรื่องการออกแบบการรบ ทั้งนี้หากฝ่ายเราไม่สามารถปกป้องจุดศูนย์กลางของฝ่ายเรา หรือไม่สามารถโจมตีจุดศูนย์กลางของข้าศึกได้ จะทำให้มีผลต่อการแพ้ชนะในการทำสงครามนั้น

๒.๓ จุดศูนย์กลางระดับยุทธศาสตร์ของประเทศทางทะเล หมายถึง ผลประโยชน์ของชาติทางทะเลที่มีความสำคัญต่อความอยู่รอดของประเทศไทย แบ่งออกได้ ๒ ระดับ ได้แก่

๒.๓.๑ ระดับที่ ๑ Survival National Interest ซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อการดำรงอยู่ของชาติตกอยู่ภายใต้ภัยคุกคามของการโจมตี ลักษณะเช่นนี้ถือว่าเป็น

เป็นผลประโยชน์ขั้นสำคัญที่สุดของชาติ เพราะถ้าชาติไม่สามารถดำรงความอยู่รอดได้แล้ว ผลประโยชน์ที่เหลือก็ไม่มีความหมาย จึงสรุปว่า จุดศูนย์กลางของประเทศทางทะเลในระดับ Survival National Interest นี้คือ เส้นเขตแดนทางทะเลที่รัฐต้องรักษาความเป็นเอกราชอธิปไตย สิทธิอธิปไตย โดยต้องไม่ให้ศัตรูเข้ามาล่วงล้ำหรือยึดครอง โดยเป็นแนวคิดเดียวกับแผนป้องกันชายแดนของกองทัพบกในการวางกำลังทางบกป้องกันเขตแดนทางบก

๒.๓.๒ ระดับที่ ๒ คือ Vital National interest คือ เป็นสถานการณ์ที่จะมีภัยร้ายแรงเกิดขึ้นกับประเทศถ้าไม่ใช้มาตรการรุนแรง ซึ่งก็รวมถึงการเข้ากำลังเข้าปกป้องผลประโยชน์นั้น โดยผลประโยชน์ของชาติทางทะเลที่ถือว่าเป็นจุดศูนย์กลางของประเทศในระดับ Vital National interest ได้แก่ เส้นทางขนส่งสินค้าทางทะเล (SLOC) เพราะมีผลต่อความอยู่รอดของประเทศไทยที่ใช้การขนส่งสินค้าทางทะเลในการนำเข้าและส่งออกสินค้ามากกว่าร้อยละ ๘๐ ของระบบขนส่งทั้งหมด ฐานขุดเจาะน้ำมันและก๊าซธรรมชาติในทะเล รวมไปถึงเรือขนส่งน้ำมันในทะเล และโครงสร้างพื้นฐานของประเทศทางทะเล (Maritime Critical Infrastructure) ได้แก่ ท่าเรือน้ำลึก อู่ต่อเรือ ฐานทัพเรือ เรือลำเลียงขนส่งน้ำมันดิบ ฐานขุดเจาะน้ำมัน และก๊าซธรรมชาติในทะเล ระบบท่อส่งก๊าซธรรมชาติในทะเล ทรัพยากรก๊าซธรรมชาติและน้ำมันในทะเล อุตสาหกรรมกลั่นน้ำมัน/ปิโตรเคมี เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายฝั่งทะเล (โครงการ EEC) ทั้งหมดนี้ถือว่าเป็นผลประโยชน์ของชาติที่มีความสำคัญซึ่งเป็นภารกิจสำคัญยิ่งอันหนึ่งของกองทัพเรือ

๓. การแบ่งพื้นที่ผลประโยชน์ทางทะเลของประเทศไทย

เอกสารอ้างอิงกองทัพเรือ ๘๐๐๑ (อทร.) หลักนิยมทางทะเล ได้มีการแบ่งผลประโยชน์ของชาติไว้ดังนี้คือ

๓.๑ ผลประโยชน์สำคัญยิ่งของชาติ แบ่งเป็น “ผลประโยชน์เพื่อความอยู่รอดของชาติ” (Survival

Interests ; Existence in Jeopardy, will fight for survival at all cost) และ “ผลประโยชน์สำคัญ ของชาติ” (Vital Interests ; Serious harm likely, cannot tolerate)

๓.๒ ผลประโยชน์ระดับรองของชาติ (Secondary Interests) แบ่งเป็น “ผลประโยชน์หลักของชาติ” (Major Interests ; May be adversary affected, should compromise) และ “ผลประโยชน์รองของชาติ” (Peripheral Interests ; Not adversary affected, harm may be sustained) ซึ่งประเทศจะตัดสินใจที่จะใช้กำลังอำนาจทางทหารเข้าทำการแก้ไขปัญหาในกรณี ที่ Vital Interests ตั้งแต่หนึ่งอย่างขึ้นไปถูกคุกคาม และสงครามมักเกิดขึ้นเมื่อ Vital และ/หรือ Survival Interests ตั้งแต่หนึ่งอย่างขึ้นไปถูกคุกคาม

จากผลการวิจัยเอกสารวิจัย วิทยาลัยป้องกัน ราชอาณาจักร (วปอ.) เรื่อง การปฏิรูปยุทธศาสตร์ ทางเรือของ พลเรือตรี คำรณ พิสนเทศยุทธการ เรื่องการประยุกต์ใช้แนวคิดการกำหนดยุทธศาสตร์ ทางเรือแบบ Ring-Fenced Strategy ของประเทศ นิวซีแลนด์ ที่เน้นการใช้พื้นที่และการวางกำลังทหาร ในลักษณะกำหนดเป็นวงแหวนซ้อนกันตามพื้นที่ ผลประโยชน์ของชาติและนโยบายการเมืองระหว่าง ประเทศที่มีต่อภูมิภาคในแต่ละวงนั้น มาศึกษา และปรับใช้ให้เหมาะสมกับแนวคิดทางยุทธศาสตร์ กองทัพเรือ ๒๐ ปี สรุปลงเป็นการแบ่งพื้นที่ผลประโยชน์ ทางทะเลของประเทศไทยออกเป็น ๔ วงพื้นที่ยุทธศาสตร์ โดยพิจารณาจากแนวความคิดในการดำเนินบทบาท ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ในระดับกองทัพเรือ กองทัพไทยและนโยบายรัฐบาล และแนวคิดของ Donald E. Neuchterlein (อทร.๘๐๐๑) ในเรื่อง การแบ่งผลประโยชน์ของชาติ สามารถจัดกลุ่มประเทศ ตามลำดับความสำคัญเพื่อใช้ในการกำหนดนโยบาย ต่างประเทศ หรือในระดับกองทัพเรือคือ นโยบายการทูต ทางเรือแบบเชิงรุก ออกเป็น ๔ กลุ่ม ได้แก่ ๑) กลุ่มประเทศที่มีอาณาเขตทางทะเลติดต่อกับไทย

๒) กลุ่มประเทศอาเซียน ๓) กลุ่มประเทศมหาอำนาจ และ ๔) กลุ่มมิตรประเทศ ทั้งนี้แนวคิดนี้เป็น แนวคิดยุทธศาสตร์ทะเล (Maritime Strategy) ของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติ ทางทะเล (ศรชล.) ที่ต้องมีการใช้กำลังอำนาจแห่งชาติ และสมุททานุภาพของประเทศในการเป็นเครื่องมือรัฐ ในการรักษา คุ้มครองผลประโยชน์ของชาติทางทะเล โดย หลังจากการกำหนดแบ่งพื้นที่ผลประโยชน์เป็นวงแหวน ยุทธศาสตร์แล้ว ควรจะต้องมีการกำหนดนโยบายความ ร่วมมือด้านความมั่นคงที่สอดคล้องกันตั้งแต่ระดับรัฐบาล ซึ่ง ศรชล. ต้องดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์ และกำหนด ออกมาเป็นแผนปฏิบัติการที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และสอดคล้องกับแผนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการ ใช้ประโยชน์จากทะเลของประเทศไทย ทั้งนี้ในระดับ กองทัพเรือ การแบ่งพื้นที่ผลประโยชน์ของชาติทางทะเล เป็น ๔ วงนี้ จะเป็นประโยชน์ในการเตรียมกำลัง และการใช้กำลังทั้งในยามสงบ คือ แผนในการลาดตระเวน ในการคุ้มครองผลประโยชน์ของชาติทางทะเล และในยาม สงคราม คือ การกำหนดพื้นที่ปฏิบัติการ พื้นที่สนใจ และการกำหนดแนวคิดในการใช้กำลังในแผนป้องกัน ประเทศ และประโยชน์ในเรื่องการกำหนดนโยบาย การทูตทางเรือ ที่สามารถบูรณาการแผนทุกกระทรวง เพื่อสนับสนุนการใช้ประโยชน์จากทะเลอย่างมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ตามยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ซึ่งเป็นแนวคิด Comprehensive Security หรือความมั่นคงแบบองค์รวม ได้อย่างเป็นรูปธรรม ตัวอย่างเช่น วงที่ ๒ ภูมิภาค เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จะใช้นโยบายในการรอบความ ร่วมมือด้านความมั่นคงของอาเซียนในการปฏิบัติการ ในการรักษาอำนาจอธิปไตย สิทธิอธิปไตย และคุ้มครอง ผลประโยชน์ของชาติทางทะเล เป็นต้น

สรุปลงการแบ่งพื้นที่ผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ของประเทศไทยเป็น ๔ วง ซึ่งเป็นข้อเสนอเชิงนโยบาย ในการนำไปพิจารณาในการกำหนดยุทธศาสตร์ของ ศรชล. และการจัดทำแผนปฏิบัติการ (Action Plans) ทั้งในระดับรัฐบาล กองทัพไทย และระดับกองทัพเรือ

ที่เป็นหน่วยงานหลักในการคุ้มครอง รักษา และปกป้องผลประโยชน์ทางทะเลของไทย ได้แก่ วงที่ ๑ วงในสุด สำคัญอันดับที่ ๑ คือ อาณาเขตทางทะเลของประเทศไทย วงที่ ๒ สำคัญอันดับที่ ๒ คือ พื้นที่ทางทะเลในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ วงที่ ๓ สำคัญอันดับที่ ๓ คือ พื้นที่ทางทะเลภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก วงที่ ๔ วงนอกสุด คือ ทะเลหลวงที่บริษัทเอกชนหรือรัฐวิสาหกิจใช้ประโยชน์จากทะเลในการแสวงหาแร่ธาตุ น้ำมัน ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การประมงนอกลำน้ำไทย และเส้นทางขนส่งสินค้า และขนส่งน้ำมันทางทะเลในภูมิภาคตะวันออกเฉียง

ข้อเสนอเชิงนโยบายในการนำไปพิจารณาในการกำหนดพื้นที่ปฏิบัติการในการป้องกันประเทศทางทะเล ได้แก่ การกำหนดให้วงแหวนพื้นที่ผลประโยชน์ทางทะเลของไทยในวงที่ ๑ และวงที่ ๒ เป็นพื้นที่ปฏิบัติการ (Area of Operation) ในการป้องกันประเทศทางทะเล โดยพิจารณาจากภารกิจของกองทัพเรือในการคุ้มครองพื้นที่ผลประโยชน์ของชาติทางทะเลในเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศซึ่งอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ วงที่ ๓ พื้นที่ทางทะเลในภูมิภาค อินโด - แปซิฟิก ให้เป็นพื้นที่สนใจ (Area of Interest) โดยพิจารณาจากปัจจัยในเรื่องอิทธิพลของนโยบายประเทศมหาอำนาจ วงที่ ๔ ทะเลหลวงมีความสำคัญน้อยที่สุดเพราะเป็นผลประโยชน์ระดับรองของชาติ (Major Interests

และ Peripheral Interests)

การวิเคราะห์ลักษณะการทำสงครามทางเรือในการเกิดความขัดแย้งระหว่างรัฐในห้วง ๒๐ ปีข้างหน้า

การประเมินสภาพแวดล้อมความมั่นคงทางทะเลในยุคศาสตร์กองทัพเรือ ๒๐ ปี แผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล พ.ศ.๒๕๕๘ – พ.ศ.๒๕๖๔ และผลการวิเคราะห์สถานการณ์ความมั่นคงของโลกจนถึงปี ค.ศ.๒๐๓๕ ในเอกสาร Global Trends : Paradox of Progress ของสำนักข่าวกรองแห่งชาติสหรัฐฯ (US National Council) ซึ่งให้เห็นถึง ปัญหาความมั่นคงทางทะเลในระดับโลก และทุกภูมิภาคที่มีเพิ่มขึ้นและรุนแรงขึ้น ตลอดจนแนวโน้มการเกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างรัฐในทะเลอันเนื่องมาจากการแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติในทะเล และความขัดแย้งระหว่างประเทศมหาอำนาจที่สำคัญระหว่างจีนกับสหรัฐอเมริกา ซึ่งจะใช้ทะเลในการทำสงครามจำกัดในทะเลจีนใต้ ซึ่งสอดคล้องกับปัญหาความมั่นคงทางทะเลของประเทศไทยที่มีแนวโน้มความขัดแย้งระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านในเรื่องการแย่งชิงน้ำมัน และก๊าซธรรมชาติในพื้นที่เหลื่อมทับในอ่าวไทย ซึ่งผลการพิจารณาขีดความสามารถของการปฏิบัติการทางเรือที่กระทำได้ของประเทศที่อาจจะ เป็นประเทศคู่สงครามในการป้องกันประเทศทางทะเล

ภาพที่ ๓ การจัดการลำดับความสำคัญของพื้นที่ในการรักษามลประโยชน์ของชาติทางทะเลซึ่งเป็นข้อเสนอในการจัดทำยุทธศาสตร์ในการรักษาและคุ้มครองผลประโยชน์ของชาติทางทะเลของ ครชล.

ที่มา : เอกสารประจำภาค วทร. เรื่อง การพัฒนาแนวทางการใช้กำลังในการป้องกันประเทศทางทะเลของกองทัพเรือ โดย น.อ.พิสุทธิศักดิ์ ศรีชุมพล นักศึกษา วทร.รุ่นที่ ๕๑

พบว่ามีความสามารถที่จะยึดครอง/ปฏิเสธการใช้พื้นที่อาณาเขตทางทะเล เพื่อเข้าควบคุมเส้นทางขนส่งทางทะเลหลักที่ไทยใช้ในการนำเข้า - ส่งออกสินค้าและน้ำมัน การปิดอ่าวไทย การเข้ายึด/ทำลายแท่นขุดเจาะและระบบท่อขนส่งน้ำมันในทะเล ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและความมั่นคงของไทยเพื่อการบีบบังคับและสร้างความได้เปรียบในการเจรจาในการยุติสงครามหรือความขัดแย้ง หรือเพื่อการต่อรองให้ได้ผลประโยชน์ทางทะเลที่เหนือกว่าประเทศไทยในการทำข้อตกลงระหว่างประเทศ ทั้งนี้แม้ว่าสถานการณ์ความขัดแย้งในระดับการปฏิบัติการทางทหารขนาดใหญ่ (Major Operation) ระหว่างประเทศไทยกับประเทศในภูมิภาคอาเซียนในห้วง ๒๐ ปีข้างหน้าจะมีโอกาสที่จะเกิดขึ้นน้อย แต่หากเกิดขึ้นกองทัพทั้งสองฝ่ายจะมีวัตถุประสงค์ทางทหารในการปฏิบัติการทางทหารให้ได้เปรียบ/กดดันฝ่ายตรงข้าม เพื่อมุ่งประสงค์ต่ออำนาจต่อรองในการเจรจาในระดับรัฐบาลเพื่อยุติสงคราม โดยฝ่ายตรงข้ามจะทำสงครามที่มีเป้าหมายเข้ายึดจุดศูนย์กลาง (Center Of Gravity) ในระดับยุทธศาสตร์ของประเทศของไทย ในลักษณะดังนี้

๑. การปฏิบัติการทางทหารในการเข้ายึดครองอาณาเขตของประเทศไทยทั้งทางบกและทางทะเล โดย การปฏิบัติการทางทหารบนบก ได้แก่ การที่ฝ่ายตรงข้ามเข้ายึดครองพื้นที่สำคัญทางบก สำหรับการปฏิบัติการในทะเล ได้แก่ การประกาศเขต Maritime Exclusion Zone : MEZ หรือ Sea Control ในพื้นที่ Choke Point พื้นที่สำคัญ หรือพื้นที่เชื่อมต่อทางทะเลที่ไทยมีปัญหาประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งตามรัฐธรรมนูญกำหนดไว้ว่ารัฐมีหน้าที่ต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งเอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขต และเขตแดนที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิประเทศ ดังนั้น เมื่ออาณาเขตซึ่งเป็นผลประโยชน์ของชาติในระดับ Survival National Interest ถูกครอบครองโดยรัฐฝ่ายตรงข้าม ในกรณีที่รัฐไม่สามารถใช้การทูตและกำลังอำนาจแห่งชาติด้านอื่น ๆ ในการแก้ไขปัญหา การใช้อำนาจทางทหารตามแผนป้องกัน

ประเทศจะเป็นเครื่องมือสุดท้ายของการเมืองในการแก้ปัญหาสำคัญของชาตินี้

๒. การปฏิบัติการทางทหารในลักษณะการยึดครอง/ทำลายผลประโยชน์ของชาติที่สำคัญยิ่งของประเทศไทยทั้งทางบกและทางทะเล ทั้งนี้เนื่องจากเขตอุตสาหกรรม พื้นที่เศรษฐกิจ และพื้นที่สำคัญทางบกที่เป็นผลประโยชน์สำคัญของประเทศจะอยู่ในเขตแดนภายในของไทยที่มีระบบการป้องกันที่ดีจึงเป็นการยากที่ข้าศึกจะเข้ายึดหรือทำลาย แต่สำหรับระบบโครงสร้างพื้นฐานประเทศทางทะเล เช่น ระบบพลังงานของประเทศในทะเล (เรือขนส่งน้ำมัน ฐานขุดเจาะน้ำมัน และก๊าซธรรมชาติ) ที่เป็นต้นทุนหลักในระบบการผลิตในอุตสาหกรรม เกษตรกรรม และเป็นรายได้หลักจากการเก็บภาษีของรัฐ และเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติในทะเลและธุรกิจที่เกี่ยวข้องทะเล ซึ่งทั้งหมดนี้คือผลประโยชน์ของชาติทางทะเลซึ่งมีมูลค่ามหาศาล มีความเสี่ยงที่ไม่สามารถป้องกันพื้นที่สำคัญในทะเลเหล่านี้ได้ ๑๐๐% เนื่องจากเหตุผลจากปัจจัยสภาพอากาศ คลื่นลม สภาพแวดล้อมทางทะเล และข้อจำกัดของจำนวนเรือรบที่ใช้ในการปฏิบัติการทางทหารรักษาอำนาจอธิปไตยของรัฐ ในเขตน่านน้ำภายใน ทะเลอาณาเขตเขตต่อเนื่อง และการรักษาสีทธิอธิปไตย ในการแสวงหาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลในเขตเศรษฐกิจจำเพาะและไหล่ทวีป และการแสวงหาผลประโยชน์ของประเทศไทยในทะเลหลวง (เช่น กองเรือประมงไทยที่ทำธุรกิจร่วมกับต่างชาติในน่านน้ำต่างประเทศ) ดังนั้นจึงถือว่าระบบโครงสร้างพื้นฐานประเทศทางทะเลและผลประโยชน์ของชาติในทะเลเป็นผลประโยชน์ของชาติที่สำคัญ (Vital National Interest) ที่ต้องใช้กำลังทหารในการรักษาจุดศูนย์กลางของประเทศไทยไว้เทียบเท่ากับความสำคัญของพื้นที่สำคัญทางบก ดังนั้นจึงควรเสนอกองทัพไทยให้ระบุงบประมาณโครงสร้างพื้นฐานประเทศทางทะเลและผลประโยชน์ของชาติทางทะเลเป็นเงื่อนไขสำคัญเช่นเดียวกับเส้นเขตแดนทางบก ในการเสนอรัฐบาลให้

ประกาศใช้แผนป้องกันประเทศในกรณีฉุกเฉินครองดินแดน หรือเพื่อป้องกันผลประโยชน์ของชาติทางทะเลที่สำคัญ โดยใช้สิทธิในการป้องกันตนเองของประเทศตามมาตรา ๕๑ แห่งกฎบัตรสหประชาชาติ และตามกฎหมายระหว่างประเทศ

บทบาทในการรักษาความมั่นคงทางทะเลของกองทัพเรือในสภาพแวดล้อมความมั่นคงทางทะเลในยุคศตวรรษที่ ๒๑

หลักการรับข้อขัดแย้งและการจัดการวิกฤตการณ์ระหว่างประเทศด้วยดำเนินการทางการทูตและการทหารพบว่า นโยบายต่างประเทศ คือ แนวทางที่รัฐจะเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับตัวแสดงอื่นทั้งที่เป็นรัฐและไม่ใช่อรัฐ โดยมีเครื่องมือที่สำคัญ ได้แก่ การทหาร เศรษฐกิจ การทูต และการเมือง โดยการทูตเป็น Soft Power ในการดำเนินนโยบายระหว่างประเทศ ที่มีเป้าหมายเพื่อยับยั้งข้อพิพาทระหว่างรัฐ เช่น มาตรการสร้างความไว้วางใจ การแก้ไขความขัดแย้ง การป้องกันความขัดแย้งสำหรับกองทัพเรือเป็นเครื่องมือหนึ่งของรัฐบาลในการใช้กำลังทหารเพื่อกดดันฝ่ายตรงข้ามให้กระทำตามวัตถุประสงค์ทางการเมืองของรัฐบาลไทย และการคุ้มครองผลประโยชน์ของชาติทางทะเลทั้งยามสงบและยามสงคราม

กองทัพเรือแม้จะมีหน้าที่หลักในการป้องกันประเทศตามรัฐธรรมนูญ และตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการ กระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๑ กห. มีหน้าที่ในการพิทักษ์รักษาเอกราช ความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร และปกป้องพิทักษ์รักษาผลประโยชน์แห่งชาติ มาตรา ๒๐ ให้กองทัพเรือมีหน้าที่เตรียมกำลัง ทร. ป้องกันราชอาณาจักรและการใช้กำลัง ทร. โดยมีผู้บัญชาการทหารเรือ เป็นผู้บังคับบัญชาชั้น แต่บทบาทหนึ่งที่สำคัญในเรื่องความมั่นคงทางทะเลนั้นคือ บทบาทและหน้าที่ในการคุ้มครองผลประโยชน์ของชาติทางทะเลตาม พ.ร.บ. การรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ.๒๕๖๒ ที่ให้จัดตั้งศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์

ของชาติทางทะเล (ศรชล.) ขึ้นในสำนักนายกรัฐมนตรี มีหน้าที่วางแผนและสนับสนุนการปฏิบัติงานหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล และการประเมินสถานการณ์ที่อาจก่อให้เกิดภัยคุกคามต่อผลประโยชน์ของชาติทางทะเล โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้อำนวยการ ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล และผู้บัญชาการทหารเรือ เป็นรองผู้อำนวยการ ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ซึ่งบทบาทนี้คือ การรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลตามแนวคิดการแบ่งพื้นที่ผลประโยชน์ของชาติทางทะเลของประเทศไทยเป็น ๔ วง ซึ่งเป็นข้อเสนอในการกำหนดยุทธศาสตร์ ศรชล. ในข้อ ๓ ข้างต้น โดยการรักษาความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของกองทัพเรือในสภาพแวดล้อมความมั่นคงทางทะเลในยุคศตวรรษที่ ๒๑ นั้น มีความซับซ้อนและเกี่ยวข้องของผลประโยชน์ทั้งผลประโยชน์ของประเทศตน ของภูมิภาค อีกทั้งยังกระทบต่อผลประโยชน์ของประเทศมหาอำนาจ ดังนั้นแนวทางในการแก้ปัญหาของกองทัพเรือในบทบาทและหน้าที่ของ ศรชล. คือความพยายามในการลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างรัฐโดยเฉพาะกับประเทศเพื่อนบ้านของไทย การสร้างความร่วมมือกันในการปกป้องผลประโยชน์ร่วมทางทะเลของอาเซียน และการจัดภัยคุกคามทางทะเลร่วมกันของอาเซียน และที่สำคัญคือการรักษาดุลอำนาจกับประเทศมหาอำนาจในภาพของประชาคมอาเซียนบนพื้นที่ผลประโยชน์ร่วมของประเทศไทย เช่น กรณีเกิดวิกฤตการณ์ความขัดแย้งที่มีการใช้กำลังทางเรือระหว่างสหรัฐอเมริกากับจีนในทะเลจีนใต้ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเส้นทางขนส่งสินค้าทางทะเลของไทย โดยการแก้ปัญหาของรัฐบาลในเรื่องความปลอดภัยของเส้นทางคมนาคมทางทะเลที่เรือสินค้าไทยใช้เส้นทางนี้ในการส่งออกสินค้าของไทยไปสู่จีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ คือ การเจรจาทางการทูตของรัฐบาลในส่วนภารกิจ ทร. คือ การคุ้มกันคอนวอยกระบวนกองเรือสินค้าของไทยที่ผ่านเข้าไปในเขตพื้นที่ขัดแย้งทางทหารสหรัฐอเมริกา - จีน จึงจะเป็นการปกป้อง

ผลประโยชน์ของชาติทางทะเลตามบทบาท ทรชล. ซึ่งกองทัพเรือเป็นหน่วยงานหลักนี้ด้วย

การสร้างคุณภาพอำนาจทางทะเลของไทยต่อประเทศมหาอำนาจและอาเซียน

๑. ภูมิรัฐศาสตร์กับสมุททานุภาพของประเทศไทยในศตวรรษที่ ๒๑

เป็นแนวคิดการการสร้างคุณภาพอำนาจทางทะเลของประเทศไทยต่อประเทศมหาอำนาจและ ต่อประเทศสมาชิกอาเซียนด้วยการใช้สมุททานุภาพ และการใช้แนวคิดทางภูมิรัฐศาสตร์คือ อำนาจต่อรองของประเทศไทยในการมีที่ตั้งอยู่จุดยุทธศาสตร์ทางทะเลของโลกเมื่อนำมากำหนดเป็นนโยบายด้านการทหารและความมั่นคงทางทะเลต่อประเทศมหาอำนาจจีน สหรัฐอเมริกา อินเดีย และต่อประชาคมอาเซียน เพื่อลดผลกระทบจากความขัดแย้งระหว่างมหาอำนาจที่อาจจะมีการใช้กำลังทางทหารในพื้นที่ทางทะเลในทะเลจีนใต้ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และมหาสมุทรอินเดีย และการดำเนินนโยบายด้านการทหารและความมั่นคงทางทะเลต่ออาเซียน ในพื้นที่ในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลแบบ Ring Fence Strategy ข้างต้น สรุปได้ดังนี้

๑.๑ ข้อเสนอเชิงนโยบายที่ ๑ คือ การสร้างความมั่นคงร่วมกันของหน่วยงานด้านความมั่นคงของประชาคมอาเซียน (ASEAN Cooperative Security Concept)

เป็นข้อเสนอในการกำหนดนโยบายของประเทศไทยซึ่งกองทัพไทย กองทัพเรือ และ ทรชล. ต้องทำแผนสนับสนุนในการสร้างความร่วมมือกับทุกชาติสมาชิกอาเซียนในการรักษาผลประโยชน์ทางทะเลร่วมกัน (Common Maritime Interests of ASEAN Community) เน้นในเขตเศรษฐกิจจำเพาะของไทย เขตพื้นที่เหลื่อมทับทางทะเลกับประเทศเพื่อนบ้าน และในเขตภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตามแนวคิดการจัดลำดับความสำคัญของพื้นที่ในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลของไทย หรือ Ring - Fenced Strategy

of Thailand) ทั้งนี้จากผลการวิจัยเอกสารวิจัย วปอ. เรื่อง บทบาทกองทัพเรือกับความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเลภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน โดย พล.ร.ต.ลือชัย รุดดิษฐ์ พล.ร.ต.โสภณ วัฒนมงคล และ พล.ร.ต.นฤดม เป้นเจริญ พบว่า ประชาคมอาเซียนทำให้ภูมิรัฐศาสตร์และภูมิยุทธศาสตร์เปลี่ยนแปลงส่งผลกระทบต่อบทบาทกองทัพเรือในด้านการป้องกันประเทศ ภัยคุกคามซึ่งเป็นประเทศเพื่อนบ้านยังคงมีอยู่ขณะที่มีการเกิดขึ้นของกลไกรงับความขัดแย้งระหว่างชาติอาเซียน ดังนั้น ทร. ควรกำหนดนโยบายตามบทบาทใหม่โดยผลักดันให้เกิดการฝึกร่วมกันระหว่างกองกำลังทางเรืออาเซียน และกองกำลังทางเรือของจีน และการพัฒนาขีดความสามารถกองกำลังทางเรือ ให้สามารถดำรงขีดความสามารถในการปฏิบัติการกิจ โดยข้อเสนอแนวคิดการสร้าง ความมั่นคงร่วมกันของประชาคมอาเซียนควรต้องอยู่บนหลักการของอาเซียน (ASEAN Charter) คือ การมีคุณค่าและผลประโยชน์ร่วมกันผ่านกรอบความร่วมมือบนเสาหลัก ได้แก่ เสาประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน เสาประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และเสาประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน โดยเป็นหลักการบริหารลุ่มๆ ร่วมกันของทุกฝ่ายโดยผ่านความยินยอม (Consent) และหลีกเลี่ยงที่จะใช้กำลังระหว่างกัน หรือ Cooperative Security Concept เป็นแนวคิดการหลีกเลี่ยงข้อขัดแย้งที่อาจนำไปสู่สงครามและการสร้างความมั่นคงร่วมกัน โดยใช้มาตรการสร้างความไว้วางใจ (Confidence Building Measures) การทูตเชิงป้องกัน (Preventive Diplomacy) และการจัดการความขัดแย้ง (Conflict Management) โดยกำหนดเป็น “วงแหวนแห่งความร่วมมือด้านความมั่นคงของประชาคมอาเซียน” ดังนี้

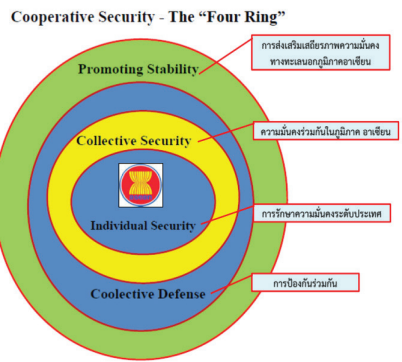
วงแหวนที่ ๑ การรักษาความมั่นคงระดับประเทศ (Individual Security) เป็นการปฏิบัติตามกฎบัตรอาเซียน ในการเคารพอำนาจอธิปไตย ความเสมอภาค บูรณภาพแห่งดินแดน เอกสิทธิ์ประจำชาติของทุกประเทศสมาชิกอาเซียน

วงแหวนที่ ๒ ความมั่นคงร่วมกันในภูมิภาค (Collective Security) เป็นการปฏิบัติตามกฎบัตรอาเซียน ในการรักษาสันติภาพและความมั่นคงภายในขอบเขตพื้นที่ร่วมกันกับประเทศเพื่อนบ้าน และความร่วมมือขอปรองอมกันในการเสริมสร้างสันติภาพในภูมิภาค ความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรือง

วงแหวนที่ ๓ การป้องกันร่วมกัน (Collective Defense) ประชาคมอาเซียนจะใช้กำลังเพื่อปกป้องผลประโยชน์ร่วมกันการป้องปรามและป้องกันภัยคุกคามร่วมกันของอาเซียนโดยพยายามไม่ให้เกิดความวุ่นวายเข้ามาแทรกแซงมีอิทธิพลในจุดยุทธศาสตร์ที่มีผลกระทบโดยตรงต่อผลประโยชน์ร่วมของทุกชาติในอาเซียน เช่น การลาดตระเวน ๔ ชาติร่วมกันในช่องแคบมะละกาเพื่อแก้ปัญหาโจรสลัดและการจัดตั้งกองกำลังอาเซียนในการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและภัยพิบัติ (ASEAN Militaries Ready Group on HADR) และภารกิจร่วมกันในการเสริมสร้างความมั่นคงและการรักษาสันติภาพในนามกองกำลังทางเรืออาเซียนในอนาคต การคุ้มครองโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงานและระบบเศรษฐกิจทางทะเลของอาเซียน

วงแหวนที่ ๔ การส่งเสริมเสถียรภาพความมั่นคงทางทะเล (Promoting Maritime Security Stability) ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และของโลก ตามแนวคิด Cooperative Security โดยอาเซียนจะเน้นความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ และองค์การระหว่างประเทศ ในการควบคุมอาวุธและป้องกันการแพร่ขยายของอาวุธ ซึ่งรวมถึงอาวุธธรรมดา และอาวุธที่มีอำนาจการทำลายล้างสูง การสร้างเสถียรภาพความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในทวีปเอเชียและพื้นที่ทะเลในสองมหาสมุทรคือ มหาสมุทรแปซิฟิกและมหาสมุทรอินเดีย โดยเน้นหนักที่ภูมิภาคอินโดแปซิฟิกที่เป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ของ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น จีน และอินเดีย ด้วยการรักษาความมั่นคงทางทะเลร่วมกันในนามสหประชาชาติและอาเซียน เช่น การส่งกองเรือเฉพาะกิจไปภารกิจปราบปรามโจรสลัดในอ่าวเอเดน เป็นต้น

ประชาคมอาเซียนในปี 2558 ASEAN Community 2015

ภาพที่ ๔ แนวคิดการสร้างความมั่นคงร่วมกันของอาเซียน (ASEAN Cooperative Security) ที่มา : พิสุทธิศักดิ์ ศรีชุมพล “ASEAN Maritime Security for 21st Century” ราชวิทยาลัยการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยป้องกันประเทศจีน (International Security Symposium, National Defense University of PLA), ๒๕๕๘

๑.๒ ข้อเสนอเชิงนโยบายที่ ๒ คือ นโยบายการสร้างความมั่นคงทางทะเลของไทยต่อประเทศมหาอำนาจ

เป็นข้อเสนอในการกำหนดนโยบายของประเทศไทย ซึ่งกองทัพไทย และกองทัพเรือต้องทำแผนสนับสนุนในการร่วมมือในการคุ้มครองผลประโยชน์ของชาติทางทะเลของประเทศไทยในพื้นที่ผลประโยชน์

ทางทะเลของประเทศมหาอำนาจ (เน้นที่นอกเขตเศรษฐกิจ
จำเพาะของไทย) จากผลการศึกษาเอกสารวิจัย วปอ. เรื่อง
ยุทธศาสตร์ความมั่นคงทางทะเลของไทย รองรับการขยาย
อิทธิพลทางทะเลของจีนในทะเลจีนใต้และมหาสมุทร
อินเดีย ของ พลเรือโท ช่อฉัตร กระจเทศ ซึ่งเป็นงานวิจัยที่มี
การนำเอาหลักการภูมิรัฐศาสตร์ของไทยที่ประเทศมี
ลักษณะทะเลชายฝั่งยาวเป็นศูนย์กลางระบบขนส่งทาง
ทะเลอาเซียน และระบบขนส่งทางทะเลโลกที่แบ่งเขต
ตะวันออก (แปซิฟิก) และตะวันตก (มหาสมุทรอินเดีย)
พบว่าทั้งจีน สหรัฐอเมริกา และอินเดียได้ดำเนินยุทธศาสตร์
และนโยบายทางการทหารที่ให้ความสำคัญแก่ภูมิภาค
อินโดแปซิฟิก โดยเสริมสร้างกำลังทางเรือ เช่น การเคลื่อน
กำลังจากฝั่งตะวันตกไปตะวันออก การเสริมสร้างฐานทัพหน้า
ของจีน อินเดีย สหรัฐอเมริกา และการฝึกร่วมกับประเทศไทย
และชาติอาเซียนในมหาสมุทรแปซิฟิก ทะเลจีนใต้ เอเชีย
ตะวันออกเฉียงใต้ และมหาสมุทรอินเดีย ทั้งนี้จาก
ตำบลที่ตั้งของประเทศไทยที่มีความสำคัญอย่างมาก
ต่อผลประโยชน์แห่งชาติของประเทศมหาอำนาจซึ่งมี
ศักยภาพสูงกว่าไทย ดังนั้นประเทศไทยต้องร่วมมือ
กับทุกชาติในอาเซียนในการสร้างพลังอำนาจต่อรอง
กับสหรัฐอเมริกา จีน และอินเดีย เพื่อเป็นอำนาจในการ
ต่อรองในลักษณะอาเซียนต่อประเทศมหาอำนาจในการ
แก้ปัญหาความขัดแย้งที่มีการใช้กำลังทางทหารของประเทศ
มหาอำนาจในพื้นที่ผลประโยชน์ร่วมของอาเซียน โดย
กำหนดเป็นยุทธศาสตร์ทางเรือแบบเชิงรุกต่อประเทศ
มหาอำนาจ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การเพิ่มขีดความสามารถ
กองทัพเรือในการปฏิบัติการร่วมกับชาติในอาเซียนเพื่อ
คุ้มครองเส้นทางขนส่งทางทะเลและผลประโยชน์ร่วม
ในทะเลจีนใต้และมหาสมุทรอินเดีย

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การทูตทางเรือ Naval
Diplomacy แบบเชิงรุก เช่น การสร้างความสัมพันธ์
ที่ดีกับผู้บังคับบัญชาระดับสูงของจีน สหรัฐอเมริกา อินเดีย
และระหว่างอาเซียน และการมีส่วนร่วมในการเข้าไปแก้ไข

ปัญหาความขัดแย้งในภูมิภาคอาเซียนแบบสร้างสรรค์
เช่น การลาดตระเวนร่วมในช่องแคบมะละกา

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ยุทธศาสตร์การสร้างความ
ร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเลกับอาเซียนในการรักษา
ผลประโยชน์ร่วมทางทะเลและการรักษาดุลอำนาจกับ
ประเทศมหาอำนาจ เช่น การจัดตั้งกองกำลังทางเรือ
ของอาเซียนเพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ หรือต่อต้าน
ภัยคุกคามร่วมกันของอาเซียน

๑.๓ ข้อเสนอเชิงนโยบายที่ ๓ คือ หลักการ Five
Principles of Peaceful Coexistence

เป็นข้อเสนอในการกำหนดนโยบายพื้นฐานในการ
เจรจาต่อรองเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันของประเทศไทย
กับประชาคมอาเซียนและประเทศมหาอำนาจ ซึ่ง
กองทัพเรือ (คุ้มครองผลประโยชน์ของชาติทางทะเล)
และ ศรชล. (การใช้ประโยชน์จากทะเล) ต้องทำแผน
สนับสนุนในการพัฒนาความร่วมมือด้านความมั่นคง
ทางทะเลและด้านเศรษฐกิจในการแสวงหาผลประโยชน์
ทางทะเลร่วมกันของประชาคมอาเซียนและประเทศ
มหาอำนาจ โดยเป็นหลักแห่งการอยู่ร่วมกันของกลุ่ม
ประเทศในภูมิภาค โดยริเริ่มจากนายกรัฐมนตรี โจวเอินไหล
ของจีน นายกรัฐมนตรี ชวาหะระลาล เนห์รู ของอินเดีย
และนายกรัฐมนตรี อู นู ของเมียนมาโดยมีการลงนาม
ร่วมกันที่กรุงปักกิ่งในปี ค.ศ.๑๙๕๔ (พ.ศ.๒๔๙๗)
โดยหลักการนี้ประเทศจีนได้ใช้ในการพัฒนาความสัมพันธ์
ทั้งในเรื่องการเศรษฐกิจและความมั่นคงกับประเทศกำลัง
พัฒนาจนถึงปัจจุบัน โดยหลักการนี้มี ๕ ประการ ได้แก่
๑) การเคารพซึ่งกันและกันในเรื่องอธิปไตยและบูรณภาพ
แห่งดินแดน (Mutual respect for sovereignty and
territorial integrity) ๒) ไม่รุกรานซึ่งกันและกัน
(Mutual Non-Aggression) ๓) ไม่แทรกแซงกิจการ
ภายใน (Non-interference in each other's internal
affairs) ๔) ความเสมอภาคและผลประโยชน์ร่วมกัน
(Equality and Mutual Benefit) และ ๕) การอยู่ร่วมกัน
อย่างสันติ (Peaceful Coexistence)

ข้อสรุป

ข้อเสนอเชิงนโยบายของประเทศไทย ซึ่งกองทัพไทย และกองทัพเรือต้องทำแผนสนับสนุนในการรักษา คุลยภาพอิทธิพลทางทะเลของประเทศมหาอำนาจ และประชาคมอาเซียน เพื่อการคุ้มครองและปกป้อง ผลประโยชน์ของชาติทางทะเลของไทยในศตวรรษที่ ๒๑ สรุปได้ดังนี้

๑. แนวคิด Cooperative Security อาเซียน

คือ หลักการของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติและการสร้าง เสถียรภาพความมั่นคงทางทะเลให้เกิดขึ้นในภูมิภาค เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อให้เอื้อต่อระบบขนส่ง และระบบเศรษฐกิจทางทะเลของอาเซียน บนพื้นฐานคือ การเคารพซึ่งกันและกันต่ออธิปไตย และบูรณภาพแห่ง ดินแดน การไม่รุกรานซึ่งกันและกัน การไม่แทรกแซง กิจการภายใน ความเท่าเทียมกันและผลประโยชน์ ร่วมกัน และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

๒. การสร้างคุลยภาพอำนาจทางทะเลของไทย

ต่อมหาอำนาจและอาเซียน นโยบายด้านเศรษฐกิจ และนโยบายการทหารของประเทศมหาอำนาจที่มีอิทธิพล ต่อประเทศไทย และการสร้างความมั่นคงร่วมกันของ ประชาคมอาเซียนอันยังประโยชน์ในเรื่องความมั่นคง ทางทะเล และการพัฒนาสมุททานุภาพของประเทศไทย ทำให้การดำเนินนโยบายและยุทธศาสตร์ของประเทศไทย จึงควรต้องพยายามรักษาคุลยภาพและการรักษา ผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างไทย - อาเซียน - มหาอำนาจ ในภูมิภาคนี้ไว้ โดยควรใช้หลักการ “วงแหวนแห่ง ความร่วมมือด้านความมั่นคงร่วมกันของประชาคม อาเซียน” และหลักการ “Five Principles of Peaceful Coexistence” มาใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์ทางเรือ ในประเด็นยุทธศาสตร์การสร้าง ความมั่นคงกับ ทร. อาเซียนแบบบทบาทนำตามวิสัยทัศน์ ทร. ที่จะตอบสนองต่อวิสัยทัศน์ชาติ ๒๐ปี และความร่วมมือประชาคม อาเซียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยในระดับกองทัพ ของอาเซียนควรนำแนวคิดนี้ไปขยายผลผ่านเวทีการประชุม รัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defense Ministers’

Meeting : ADMM) การประชุมผู้บัญชาการทหารเรือ อาเซียน (ASEAN Navy Chiefs’ Meeting) เพื่อแก้ปัญหา ความขัดแย้งระหว่างประเทศสมาชิกในเรื่องเขตแดน ทางทะเล และปัญหาการแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติ ในทะเล การสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงในภูมิภาค บนพื้นฐานการคุ้มครองผลประโยชน์ทางทะเลร่วมกัน การร่วมกันป้องกันและปราบปรามภัยคุกคามร่วมกัน (Collective Security) และที่สำคัญคือ การลดอิทธิพล ของประเทศมหาอำนาจที่เข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ ในภูมิภาคนี้ ซึ่งแนวทางในความร่วมมือที่จะสามารถ ลดอิทธิพล หรือสร้างอำนาจต่อรองประเทศมหาอำนาจ ได้คือ การรวมตัวกันตามแนวคิดการป้องกันร่วมกัน (Collective Defense) คือ การจัดตั้งกองกำลังทางเรือ อาเซียนเพื่อใช้ในการรักษาความปลอดภัยของกิจกรรม ทางทะเล และปกป้องผลประโยชน์ทางทะเลร่วมกันของ ประชาคมอาเซียน ซึ่งจะนำความมั่งคั่งมาสู่ประเทศ อาเซียน ทั้งนี้ในเรื่องหลักการ Five Principles of Peaceful Coexistence ควรนำไปขยายผลในการ เจรจาในเรื่องการแก้ไขปัญหาเขตแดนทางทะเลระหว่าง ประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านของ ครชล. หรือคณะ กรรมการชายแดนฯ ต่อไป ๕

เอกสารอ้างอิง (Reference)

กองทัพเรือ ยุทธศาสตร์กองทัพเรือ ๒๐ ปี กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ กรมสารบรรณทหารเรือ, ๒๕๖๒

คำรณ พิสนทุยยุทธการ “ การปฏิรูปยุทธศาสตร์ทางเรือ ” เอกสารวิจัย, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๘

ช่อฉัตร กระจเทศ “ยุทธศาสตร์ความมั่นคงทางทะเลของไทยรองรับ การขยายอิทธิพลของจีนในทะเลจีนใต้และมหาสมุทรอินเดีย” เอกสารวิจัย, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๖๑.

ลือชัย รุดดิษฐ์, โสภณ วัฒนมงคล, นฤตม แบนเจริญ และ สักดิ์ แสนสุภา, “บทบาทกองทัพเรือกับความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเล ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน” เอกสารวิจัย, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๕

Lund, Michael S. Preventing Violent Conflicts : A Strategy for Preventive Diplomacy In Strategy and Force Planning. Naval War College Press, (2004)

Pisutsak Sreechumpol. “ASEAN Maritime Security for 21st Century”, Excellent Research Paper in International Security Symposium, National Defense University of PLA, (2015).

